

ORIENTERING OM TAUSHETSPLIKT FOR OPPNEVNT VERGER

Innledning

Som oppnevnt verge får man kjennskap til en rekke opplysninger om personen man er verge for. Utgangspunktet er at en person under vergemål selv styrer hvem som har rett på hvilken informasjon, og oppnevnt verge har taushetsplikt om forhold han eller hun blir kjent med. Taushetsplikt innebærer en plikt til å sørge for at visse opplysninger ikke kommer ut. Hverken ved at det fortelles om dem eller ved at dokumenter eller notater overlates til uvedkommende. Fra dette utgangspunktet finnes det en rekke presiseringer og unntak. Dersom det er tvil om en opplysning er underlagt taushetsplikt, eller hvilken informasjon som kan gis til hvem, skal Fylkesmannen kontaktes for veiledning.

Rettsregel

Oppnevnte vergers taushetsplikt reguleres av vergemålsloven § 46. Bestemmelsen lyder slik: *«En oppnevnt verge plikter å hindre at andre får adgang eller kjennskap til det han eller hun får vite som ledd i vergeoppdraget om noens personlige forhold eller om tekniske innretninger og fremgangsmåter samt drifts- eller forretningsforhold som det vil være av konkurransemessig betydning å hemmeligholde av hensyn til den opplysningen angår. Taushetsplikten gjelder også etter at vergeoppdraget er avsluttet. Vergen kan heller ikke utnytte slike opplysninger i egen virksomhet eller tjeneste eller i arbeid for andre.*

Opplysningen om at en person er satt under vergemål, er ikke underlagt taushetsplikt. Det samme gjelder opplysningen om at vedkommende er oppnevnt som verge, og opplysninger om rammene for vergeoppdraget.

Hvis den som er satt under vergemål, ikke selv kan gi uttrykk for sitt syn, gjelder ikke taushetsplikten overfor vedkommendes ektefelle, samboer, barn, barnebarn, foreldre og søsken i større utstrekning enn det som må antas å være etter hans eller hennes ønske. Taushetsplikten viker for opplysningsplikt og meldeplikt med hjemmel i lov. Forvaltningsloven § 13 annet ledd første punktum og § 13 a gjelder tilsvarende.»

Bestemmelsen i § 46 fastsetter at forvaltningsloven § 13 andre ledd og § 13 a gjelder tilsvarende for oppnevnte verger. Det følger av § 13 andre ledd at en rekke opplysninger ikke er å anse som taushetsbelagte. Bestemmelsen i § 13 a fastsetter derimot at enkelte opplysninger, som i utgangspunktet er taushetsbelagte, kan gis når visse vilkår er oppfylt. Av bestemmelsen fremgår: *«Taushetsplikt etter § 13 er ikke til hinder for:*

- 1. at opplysninger gjøres kjent for dem som de direkte gjelder, eller for andre i den utstrekning de som har krav på taushet samtykker,*
- 2. at opplysningene brukes når behovet for beskyttelse må anses varetatt ved at de gis i statistisk form eller ved at individualiserende kjennetegn utelates på annen måte, og*
- 3. at opplysningene brukes når ingen berettiget interesse tilsier at de holdes hemmelig, f.eks. når de er alminnelig kjent eller alminnelig tilgjengelig andre steder.*
- 4. at opplysninger om en navngitt domfelt eller botlagt er benådet eller ikke og hvilke reaksjoner vedkommende eventuelt blir benådet til, gjøres kjent.*

Hva er taushetsbelagt informasjon?

For det første er kunnskap om «*personlige forhold*» underlagt taushetsplikt. Hva som anses å være slike forhold beror på en skjønnsmessig vurdering av hva som generelt betraktes som personlig.

Det avgjørende er altså hva som vanligvis anses å være et personlig forhold, ikke om vedkommende enten er spesielt lukket eller om han eller hun deler all informasjon med alle.

Typiske opplysninger som faller inn under personlige forhold er:

- Fysisk og psykisk helse, herunder sykdommer eller handikap
- Økonomisk situasjon, herunder inntekter, utgifter, NAV-utbetalinger og lignende
- Holdninger og innstillinger til ulike spørsmål
- Slektskap, familie- og hjemmeforhold

Opplysninger som er offentlig tilgjengelige, og forhold som ikke regnes som personlige, vil ikke være underlagt taushetsplikt. Dette vil kunne være:

- Søkbar ligningsinformasjon
- Informasjon tilgjengelig i grunnboken om eiendommer, eie- og leieforhold, historikk, servitutter ol.
- Informasjon fastsatt i forvaltningsloven § 13 andre ledd at ikke er taushetsbelagt. Dette omfatter fødested, fødselsdato og personnummer, statsborgerforhold, sivilstand, yrke, bopel og arbeidssted. Merk at disse opplysningene kun skal utgis når mottaker har en berettiget interesse av å få innsyn.

Opplysninger om bopel og annet kan være underlagt taushetsplikt når utgivelse av slike opplysninger røper andre forhold som må anses som personlige, eller der det er særskilt grunnlag for dette. Eksempelvis at personen bor på hemmelig adresse grunnet trusselsituasjon. I slike tilfeller skal man generelt være særlig varsom med å gi ut opplysninger.

Videre er opplysninger om «*tekniske innretninger og fremgangsmåter samt drifts- eller forretningsforhold som det vil være av konkurransemessig betydning å hemmeligholde av hensyn til den opplysningen angår.*» Dette alternativet vil sjelden komme til anvendelse i vergemålssaker da bestemmelsen referer til forhold av næringsmessig betydning. I saker der personen under vergemål eier eller har en sentral rolle i næringsvirksomhet vil den imidlertid være aktuell.

Typiske forhold som faller inn under bestemmelsen vil være opplysninger om:

- Produksjonsmetoder, produkter, kontraktsvilkår, markedsføringsstrategier, analyser, prognoser eller strategier knyttet til virksomheten som ikke er offentlig kjent.

Det er uten betydning hvorvidt mottakeren av opplysningene kan ha faktisk nytte av dem, og det avgjørende er om spredningen av de aktuelle opplysningene på generelt grunnlag kan medføre et økonomisk tap for virksomheten.

Taushetsplikten har ingen tidsavgrensning, og gjelder også etter at vergemålet er avsluttet, uavhengig av årsaken til dette. Det innebærer at dersom personen som var under vergemål er

død er det fortsatt ikke adgang til å utgi opplysninger utover det som følger av fullmakt fra skifteretten eller eventuelle vedtak om innsyn fra Fylkesmannen.

Avslutningsvis i § 46 første ledd er det fastslått at man som verge har forbud mot å sikre seg selv eller andre personlig vinning på bakgrunn av taushetsbelagte opplysninger man er blitt kjent med i vergeoppdraget.

En verge har aldri taushetsplikt overfor Fylkesmannen, og plikter å utgi opplysninger Fylkesmannen ber om, jf. vergemålsloven § 47 første ledd.

Utgivelse av taushetsbelagt informasjon når personen under vergemål er samtykkekompetent

I saker hvor personen med verge er samtykkekompetent, enten generelt, eller på det området den aktuelle taushetsbelagte opplysningen gjelder, er det vedkommendes eget ønske som avgjør hvorvidt informasjon kan utgis eller ikke. Dersom vedkommende samtykker til at opplysninger kan utgis til en konkret person eller generelt, legges det til grunn. Vergen kan ikke avslå utlevering av opplysninger med å henvise til taushetsplikten dersom personen med verge er samtykkekompetent og ønsker at informasjonen skal deles.

Henvendelser om utgivelse av opplysninger som personen under vergemål aktivt har samtykket til utgivelse av, som kontoutskrifter eller helseopplysninger, skal etterkommes til de som er innvilget innsyn. Det faktum at vedkommende har samtykket til utgivelse av informasjon innebærer imidlertid ikke at vergen aktivt skal dele denne informasjonen med andre på eget initiativ, med mindre utgivelse av slike opplysninger er i den vergetrengendes interesse. Dette vil eksempelvis være tilfelle når utgivelse av helseopplysninger til kreditor er nødvendig for å få kjent en avtale ugyldig.

Utgivelse av taushetsbelagt informasjon når personen under vergemål ikke er samtykkekompetent

Når personen under vergemål ikke er samtykkekompetent i spørsmål om utgivelse av den aktuelle opplysningen er utgangspunktet at informasjonen er taushetsbelagt. Det må da foreligge en gyldig lovhjemmel for utgivelse av informasjon.

Politiet, helsevesen og andre offentlige myndigheter har en rekke lovhjemler som *kan* gi dem innsyn i opplysninger underlagt taushetsplikt. For at det skal kunne gis innsyn må det imidlertid foreligge en slik særskilt hjemmel, og om nødvendig, et vedtak, som gir vedkommende myndighet rett til innsyn i de aktuelle opplysningene. En henvendelse fra politiet om informasjon uten at det foreligger gyldig grunnlag for innsyn skal derfor avslås.

Videre fremgår det av vergemålsloven § 46 tredje ledd at opplysninger kan utgis til vedkommendes ektefelle, samboer, barn, barnebarn, foreldre og søsken i samme utstrekning «*som må antas å være etter hans eller hennes ønske.*» I dette ligger at dersom det er objektive holdepunkter for at personen på et tidligere tidspunkt har delt informasjon av lignende art til nærstående, er det naturlig å tro at vedkommende fortsatt ville ønsket at slik informasjon skulle deles med disse på et senere tidspunkt.

Et eksempel er hvor personen med verge har ektefelle eller samboer, og det fremgår at ektefellene har delt all informasjon tilknyttet livets forhold, enten det gjelder økonomi eller helse. Ektefellen eller samboeren skal da ha samme tilgang på opplysninger som vedkommende har hatt tidligere.

Når det følger av lovbestemmelsen at det er tilstrekkelig at man må kunne «*anta*» at personen under vergemål ville utgitt opplysningene, så ligger det i dette at dokumentasjonskravet ikke er strengt. Det må imidlertid være snakk om noe mer enn uttalelser fra den nærstående selv om at dette er informasjon de alltid har delt eller fått.

Ytterligere veiledning

Dersom noe er uklart eller det trengs veiledning ved utførelsen av vergemålet, står Fylkesmannen til tjeneste. Ta derfor gjerne nærmere kontakt med oss.

Postadresse:

Fylkesmannen i Oslo og Viken
Vergemålsavdelingen
Postboks 325
1502 Moss

Besøksadresser:

Stensberggaten 27, Oslo
Vogts gate 17, Moss
Grønland 32, Drammen

Telefon: 69 24 70 00

E-post: fmovpost@fylkesmannen.no
<https://www.fylkesmannen.no/ov>